

Chemický průmysl potřebuje zastání

1.10.2024 - | Svaz chemického průmyslu ČR

Svaz chemického průmyslu ČR (SCHP ČR) jako jeden ze zástupců energeticky náročných odvětví již dlouhodobě upozorňuje na nedostatečnou pozornost, kterou nejen návrhy vycházející z Evropské komise, ale i připravované vládní dokumenty a s tím související národní strategie věnují problematice reálného dosažení uhlíkové neutrality.

Časový rámec zelené tranzice je nerealistický!

V současné době, kdy se světové ekonomiky snaží přejít na udržitelnější modely, je nezbytné, aby i česká republika přijala konkrétní proveditelná opatření k přípravě svých energeticky náročných odvětví, kam bezesporu patří také chemický průmysl, na postupný přechod k obnovitelným zdrojům energie a surovin. Ten by však měl reflektovat současný výchozí stav a podmínky jeho možné realizace. Odborníci mají jasno: časový rámec zelené tranzice v dnešní podobě je nerealistický! Hrozí deindustrializace! Pokud tedy chceme zachránit český průmysl, musíme se především v rámci EU včas ozvat! A již nepochybně nejsme sami... Antverpská deklarace, kterou inicioval evropský chemický průmysl v únoru 2024 a která má dnes více než 1000 signatářů, vyzývá k průmyslové dohodě a odráží se ve zprávě prof. Draghiho představené nedávno Evropské komisi, která zdůrazňuje naléhavou potřebu opatření v oblasti inovací, cen energií a geopolitické odolnosti.

Chemický průmysl je jedním z klíčových sektorů, který může významně přispět k dosažení uhlíkové neutrality. Avšak bez jasné a konkrétní strategie, která by tento postupný přechod podporovala, hrozí, že česká republika zaostane za svými evropskými, ale především pak světovými partnery. Současné vládní dokumenty bohužel neposkytují dostatečné vodítko ani podporu pro firmy, které chtějí investovat do inovací a udržitelných technologií.

Navrhované vládní dokumenty (NKEP, SEK) například nedostatečně hodnotí rozsah a proveditelnost zachytávání, využívání a ukládání oxidu uhličitého tam, kde není reálné snížit jeho produkci k nule. Jedná se zejména o zpracovatelský průmysl založený na uhlíku včetně chemie, ale také o výrobu cementu, vápna či oceli, kde emise CO₂ vznikají při výrobním procesu přirozeným procesem a současně jsou emitovány z vlastních energetických zdrojů. Řešením by podle Svazu mohly být technologie využití (cirkulace) uhlíku, které se postupně ve světě zavádějí za podmínky jejich ekonomické dlouhodobé udržitelnosti a jasného legislativního rámce. K rychlému projednávání těchto strategických dokumentů se jménem energeticky náročných odvětví ČR Svaz chemického průmyslu ČR ohradil dopisem vládě ČR. V odpovědi byl ujištěn, že „K Vaším obavám z dopadů navržených opatření bych rád uvedl, že vláda projednávání tří zmíněných strategických dokumentů přerušila právě z důvodu, aby byl ještě dostatečný prostor pro vysvětlení a upřesnění některých otázek, které byly po předložení uvedených dokumentů předmětem diskuse zejména ze strany odborné veřejnosti. Pro vládu je prioritou dosažení klimaticko-energetických cílů co nejefektivnějším způsobem a s minimalizací dopadů na podnikatele a domácnosti. Proto preferuje uvážlivý a obezřetný přístup při schvalování zmíněných klíčových strategií a dává v současnosti prostor pro jejich dodatečné posouzení a projednání s jejich předkladateli“.

Situace v Evropské unii začíná eskalovat, zejména v Německu, kde nejen BASF zavírá některé provozy (sloužící zejména pro zajištění exportu produkce do třetích zemí), ale i automobilový gigant Volkswagen čelí vážným problémům. Tento vývoj ukazuje, že současná cesta Green Deal není udržitelná, což si snad uvědomuje i nová reprezentace Evropské komise a Evropského parlamentu. Původní cíle a závazky je nutné rozumně revidovat! Minulý týden se již ozvala i italská premiérka

Giorgia Meloniová, která požaduje revizi Evropské zelené dohody. Premiérka Meloniová se (tak jako my) obává možné deindustrializace EU.

FAKTA JSOU JASNÁ:

- EU již není konkurenceschopná a není soběstačná v řadě odvětví a zboží, což je v rozporu s původními prohlášeními předkladatelů Green Dealu;
- EU (zejména ČR) má nadále drahé energie, které cca 4-násobně převyšují ceny energií v USA - největšího průmyslového konkurenta EU;
- EU nemá dostatek jaderné energie, kdy je zřejmé, že celoročně není možné se spoléhat jen na vítr a fotovoltaiku (a tudíž výroba energií z fosilních zdrojů, např. zemního plynu, musí být zachována), přičemž dosažení uhlíkové neutrality energeticky náročných odvětví je postaveno právě na elektrifikaci výrob pomocí obnovitelných či nízkoemisních zdrojů;
- v EU/ČR nefungují dotace (na rozdíl od USA, kde protiinflační zákon zajišťuje 50% dotace na zelené projekty), resp. podmínky pro jejich uplatnění jsou tak složité, že podnikatelé raději investují bez dotací (což proces inovačního přechodu zpomaluje);
- Taxonomie EU preferuje financování zelených projektů, kdy banky jsou odhodlány financovat projekty s podstatně nižší návratností, které z dlouhodobého hlediska mohou ovlivnit další podpory;
- připravovaná legislativa novým obsazením orgánů EU nenaznačuje zásadní revize nastavených cílů, naopak některé nově vydávané předpisy nastavené směry ještě prohlubují;
- EU chybí surovinové zdroje, což berme jako fakt, a proto je nasnadě akcent na cirkulární ekonomiku a úsporné programy.

Svaz chemického průmyslu ČR apeluje na to, aby byla přehodnocena současná hospodářská a energetická strategie a byly rozpracovány taková opatření, která zajistí dlouhodobou udržitelnost (ideálně prosperitu) i energeticky náročných odvětví, mezi které patří i chemický průmysl.

Podporujeme vypracování dopadových studií pro chemický průmysl a další ohrožená odvětví (ocelářství, cementářství). Pouze tak můžeme zajistit, aby česká republika definovala realistické cíle a proveditelnou cestu k postupnému dosažení uhlíkové neutrality (v tomto ohledu rozhodně potřebujeme více času, než je horizont 2050), ale zároveň udržet (příp. posílit) konkurenceschopnost svého průmyslu na globálním trhu.

A co je potřeba splnit, abychom byli úspěšní na cestě k uhlíkové neutralitě? ***Je nutná dostupnost nízkoemisní elektřiny v přijatelné cenové hladině a v podstatně vyšším objemu než je tomu dnes garantující globální konkurenceschopnost odvětví, dostatečné disponibilní množství udržitelné biomasy pro energeticky náročná odvětví, potažmo pro chemický průmysl v české republice, ale také například vybudovaná moderní energetická (vč. logistiky vodíku a CO₂), dopravní a recyklační infrastruktura.*** Bez těchto podmínek není dosažení uhlíkové neutrality možné.

Problematicke GREEN DEALU se Svaz chemického průmyslu ČR věnuje aktivně několik let. Kromě odborných konferencí (např. DECARB2022), seminářů a přednášek se stal jedním ze zakládajících členů spolku CO₂ Czech Solution Group, z.s jehož účelem je podporovat základní výzkum, aplikovaný výzkum nebo experimentální vývoj v oblasti uhlíkové neutrality a šířit jejich výsledky prostřednictvím výuky, publikování a především i aplikaci technologií do průmyslové praxe. Za podpory svých členů a státní správy má příležitost se stát koordinačním pracovištěm pro přípravu, realizaci, podporu a hodnocení řešení, která jsou ekonomicky udržitelná a přispívají ke konkurenceschopnosti českého průmyslu.

<https://www.schp.cz/info/chemicky-prumysl-potrebuje-zastani>